

NAŠE TIPY JAK PROŽÍT POBYT V OKOLÍ RS VŘÍŠŤ

Pěší turistika, cykloturistika, lyžování, houbaření, horolezectví, rybaření, koupání v přírodních rybnících, tenis, minigolf, plážový volejbal, vyjížděky na koních, to všechno můžete prožít v okolí během svého pobytu v RS Vříšť.

OBEC VŘÍŠŤ

Základní údaje: 40 obyvatel, 630 m.n.m., první písemná zpráva o obci roku 1666

Služby: autobusové spojení na lince Nové Město na Moravě - Sněžné a na lince Sněžné - Jimramov

Asi 2 km na západ od Fryšavy pramení říčka Fryšávka, která se proplétá Žďárskými vrchy a vtéká v Jimramově do řeky Svratky. Dříve se však Fryšávka jmenovala Vříšť. Pod tímto označením je zmiňována již v roce 1368. Na této říčce poblíž bývalého Německého (Sněžné) založili Pernštejnové někdy před rokem 1559 jednu z nejstarších skláren v tomto kraji. Okolo sklárny vládl čilý ruch a ten ještě zesílil, když zde v roce 1651 navíc založil majitel novoměstského panství František Maxmilián Kratzer ze Schönsberka jednu ze tří kujnicích výhní (hamrů), zpracovávajících surové železo z kadovských vysokých pecí. Dělníci ze sklárny a z hamru si postupně začali v okolí na vymýcených plochách stavět domky a obdělávali okolní půdu. Tak začala postupně vznikat nynější ves Vříšť, která převzala jméno po říčce, na jejích březích se rozkládala. Jako samostatná ves je Vříšť uvedena až v odhadu panství v roce 1666. Při novoměstském panství již zůstala. V roce 1749 dostala obec pečeť, ve znaku má tři kopce, z prostředního tryskají tři prameny a nad postranními svítí po třech hvězdách. Od roku 1960 je Vříšť částí městyse Sněžné.

Geologické podloží katastru Vříště tvoří převážně dvojslídňá rula, jihovýchodně od obce vystupuje okatá dvojslídňá ortorula. Vříšťská sklárna, o které je první písemná zpráva z roku 1559, byla v provozu až do začátku 18. století. Zanikla pravděpodobně před rokem 1738. Tak jako sklárna ve Fryšavě měla i vříšťská sklárna zřejmě dvě hutě. Sklářští odborníci se domnívají, že právě z vříšťské sklárny pochází nejstarší známá dochovaná sklenice z této oblasti, tzv. pernštejnský vítací pohár, uložený ve sbírkách na hradě Buchlově. Byl zhotoven již před rokem 1582. Je vyroben ze slabě zahnědlého skla a ozdoben ve smaltové barvě provedeným znakem Vratislava z Pernštejna a jeho manželky. Soudobá literatura uváděla, že se zde vyrábělo sklo ušlechtilé, něžné a čisté. Sklárna stála nad domem č.p. 6. Ke sklárně patřil také mlýn. Mlýn byl v 60. letech minulého století přebudován na výrobu krmných směsí, která byla v roce 1990 zrušena a objekt navrácen majiteli. Při postavení kadovských železářských hutí v roce 1651 byly současně postaveny tři zkujňovací výhně (nepřesně hamry), které dále zušlechťovaly surové železo, a to na Kuklíku, ve Vříšti a v Líšně. Ve Vříšti se v roce 1741 objevuje další hamr, nazývaný drátovna a při té je ještě v roce 1746 navíc zmiňován tzv. cánhamr. Drátovna vyráběla drát na tzv. protahovačkách a cánhamr vyráběl hřebíkářské zboží. Po zastavení provozu v kadovských pecích v roce 1874 byla ukončena činnost i ve vříšťských hamrech. Drátovna s cánhamrem stála na místě domu č.p. 13 v ostré zatáčce.

Druhý hamr byl v roce 1910 přeměněn na elektrárnu, která dodávala v roce 1913 do tehdejšího Německého proud. V roce 1948 zde byla zřízena přádelna. Dnes stojí tento objekt již vlastně na katastru obce Líšná. V době rozkvětu železářské výroby na novoměstském panství se Vříšť stala správním centrem této výroby. Sídli zde totiž tzv. šichtmistrovský úřad, který rovněž vykonával funkci úřadu báňského. Po zániku výroby železa sloužila budova jako penzion pro vysloužilé úředníky novoměstského panství. Dnes je na tomto místě penzion Panský dům.

Od Vříště začíná nejkrásnější úsek povodí říčky Fryšávky. Jako jedinečné území s harmonickou kulturní krajinou bylo povodí Fryšávky zařazeno Mezinárodní unií pro ochranu přírody a přírodních zdrojů (IUCN) do tzv. Zelené knihy, která je celosvětovým seznamem chráněných území. V minulosti měla tato říčka velký význam. Její voda byla využívána pro kadovskou železnou huť, kuklický, vříšťský a líšeňský hamr, vříšťskou sklárnu, líšeňské textilky a pro mnohé mlýny a pily. Říčka vlastně předurčovala, kde budou tyto podniky stát.

Při silnici na Sněžné stojí litinové kříže ze zdejších hutí a je zde chráněný strom javor klen (26 m). V horní části osady při cestě Kuklík - Sněžné je v zatáčce Borovičkova skála. Na ní je litinový kříž z roku 1826. Krajo­vým hrdinou se stal zdejší občan, řezník Jan Staněk z č.p. 2, známý po kraji jako Honza z Bříšče. O jeho siláckých kouscích kolovalo mnoho pověstí.

TURISTIKA

Devět skal (836 m)

Nejvyšší vrchol Žďárských vrchů je tvořen skalními útvary, které jsou rozčleněny do bloků vysokých až 15 m a nazývají se kazatelny. Bloky tvoří seskupení typu skalního města. Skalní vyhlídka na vrcholu je přístupná a nabízí takřka kruhový výhled do údolí horní Svratky a na rozlehlé lesy hlavního hřebene.

Dráteničky (775 m)

Skalní útvar nad vesničkou Blatiny nazývaný též Drátník. V minulosti se mu říkalo také Juránkova skála po dráteníkovi z nedalekých Blatin.

Milovské (757 m) a Rybenské perničky (748 m)

Na jejich vrcholu jsou zvláštní prohlubně, skalní mísy, tzv. perničky o průměru 40 – 87 cm a hloubce 6 – 30 cm, vzniklé zvětráváním. Jejich původ byl dlouhá léta opředen tajemstvím. Tradovalo se, že byly vytvořeny člověkem a sloužily ke kultovním účelům nebo k zapalování strážných ohňů, či k drcení obilí za třicetileté války.

Vávrova skála (749 m)

Stojí osamocena na okraji lesa na úbočí Pohledeckého kopce. Zvláštní tvar skály přímo vnucuje myšlenku, že zde nevznikla přirozeným způsobem. Povídá se, že je to bludný balvan, který tu upustil čert.

Pasecká skála (819 m)

Skalní útvar s vrcholovou vyhlídkou je vysoký 24 m a skládá se ze tří bloků: Pecen, Pernštejn a Vyhlídka.

Naučná stezka Žákova hora – Tisůvka

Okružní trasa procházející centrálním hřebenem Žďárských vrchů má výchozí místo v obci Cikháj. Seznamuje nás s místy partyzánského odboje v letech 2. světové války, přírodními zajímavostmi, historickým vývojem krajiny a umožňuje nám prověřit i naši zdatnost. Délka trasy je přibližně 10 km a na cestě je 12 zastavení.

Žákova hora se Stříbrnou studánkou (810 m)

Zde se rozkládá národní přírodní rezervace, na které se uchovala jedinečná lokalita původního jedlobukového pralesa. Cenná ukázka dlouhodobého přirozeného vývoje lesa. Hnízdí zde 55 druhů ptáků, mezi nimi i ohrožený čáp černý. V prostoru mezi Křivým javorem, Žakovou horou a Devíti skalami se soustředí nejvíce jelení zvěře z celých Žďárských vrchů. Na jihovýchodním svahu kopce je Stříbrná studánka – jeden z pramenů řeky Svratky. U ní byla v roce 1970 vyhlášena tehdejší prezidentem Ludvíkem Svobodou Chráněná krajinná oblast Žďárské vrchy.

Fryšavský kopec (802 m)

Zalesněný vrchol kopce byl místem pobytu části partyzánské brigády Mistra Jana Husa v zimě 1944 – 1945. Dnes zde stojí památník s replikou partyzánského obydlí.

NEJBLIŽŠÍ OKOLÍ

Milovy

Milovy leží v tzv. Milovské kotlině, kde jedinečný úsek meandrujícího toku Svratky vytváří nejkrásnější a přírodovědecky nejpozoruhodnější údolní nivu této řeky. V osadě je rybník, hostinec. Milovy jsou významným rekreačním střediskem a východiskem túr do nejkrásnějších částí Žďárských vrchů. Jihozápadně od Milov je dobře dostupný vrcholový hřeben Žďárských vrchů s Devíti skalami, Lisovskou skálou, Malinskou skálou a Dráteničkami. Severně od Milov vedou turistické značky ke dvěma pozoruhodným skalním útvarům.

Podlesí

Podlesí je nejmladší osadou na Novoměstsku. Jednotlivé domky osady jsou roztroušeny pod okrajem lesa na jihozápadních stranách zalesněného Vysokého kopce (806 m). Osada nemá náves. Domky tvoří několik menších skupin. Jednou z nich je část Zálesí, která vznikla při bývalé hájence západně od Buchtova kopce (810 m). U osady je rybník. Dnes tvoří osadu Podlesí převážně rekreační objekty. Osadou prochází žlutá turistická značka vedoucí z Buchtova kopce na Čtyři palice (732 m).

Sněžné

Asi 2 km na severovýchod od Sněžného leží zalesněný vrchol Buchtova kopce (810 m). V roce 1939 zde byla vybudována turistická chata s vyhlídkou a s rozhledem až na Jeseníky. Od roku 1979 je zde jedna ze tří leteckých kontrolních věží v ČR s radarem o dosahu 300 km, která řídí civilní letecký provoz v určených koridorech. Věž je důležitým orientačním bodem z dalekého okolí. Na jižním svahu Buchtova kopce je bývalá

Masarykova léčebna TBC, nyní léčebna dlouhodobě nemocných (Sanatorium Buchtův kopec), také hotel Záložna s celodenním stravováním. V městečku jsou obchody s potravinářským a průmyslovým zbožím. Sněžné má zdravotní středisko a poštu. V okolí jsou dobré lyžařské terény a na severní straně Buchtova kopce je lyžařský vlek. Ke koupání lze využít 3,5 km vzdálený Milovský rybník. V okolí Sněžného jsou rovněž dobré podmínky pro horolezecký sport. V roce 2007 bylo Sněžné jmenováno městysem.

Vesnické památkové rezervace Krátká a Křižánky

Dochovala se zde řada roubených i zděných stavení, která dokládají lidové stavitelství na Horácku. K nejcennějším stavbám na Krátké patří bývalá rychta č.p. 12 a roubené stavení č.p. 4 z 19. století, které má střechu krytou šindelem. Rychta pocházející z 18. století patří k nejstarším stavbám v obci. Nad zděnou přízemní částí vyrůstá dřevěné patro s mansardovou střechou krytou šindelem.

Samotín a Blatiny

Obě vesničky jsou charakteristické rozptýlenými roubenými i zděnými usedlostmi, které jsou citlivě zasazeny do krajiny. Na Blatinách je horská hospůdka U Kosků, pražírna kávy a kavárna Hofr a jezdecký klub Blatiny, kde je možné si domluvit vyjížďku na koních nebo v bryčce.

Maršovská rychta

Část svého dětství tady prožili sourozenci Křičkovci: hudební skladatel Jaroslav, básník Petr a jejich sestra, spisovatelka Pavla. Bratři Křičkové také složili pro svou babičku, která na rychtě žila, dnes již téměř zlidovělou písničku Bábinčin maršovský valčík.

Hospoda U Janečků na Kadově

Hospoda patří k nejstarším usedlostem v obci a provoz v ní byl zahájen zřejmě už v 18. století. Ve svérázné hospodě je k dostání likér Kadovánek, který nahradil tradici proslulého Samotínského vánku.

Jimramov

Historický střed městyse s barokními a klasicistními domy je památkovou zónou. Malebné prostředí Jimramova často využívají filmové štáby. Uprostřed náměstí stojí bývalá škola, v níž je umístěna Výstavní síň U sv. Jana a Síň rodáků. Mezi vystavovanými exponáty je i trojrozměrný výjev z loutkového filmu Broučci od Jiřího Trnky. Autor knížky Broučci, Jan Karafiát, se v Jimramově narodil. V roce 1778 získal jimramovské panství se zámkem a zříceninou hradu Skály italský rod Belcrediů. Ve svahu nad náměstím v Jimramově stojí novogotická hrobka jejich rodiny.

Tři Studně

Hudební skladatel Bohuslav Martinů pobýval v létě roku 1938 na Třech Studních u rodiny Kaprálových. V hotelu U Loubů je přístupná stálá výstava o Bohuslavu Martinů, Vítězslavě Kaprálové a jejich vztahu ke Třem Studním. Na břehu rybníka Sykovce, který je nejvýše položeným rybníkem ve Žďárských vrších, pramení studánky Barborka a Vitulka. Ve Třech Studních je nejmenší náměstíčko v Evropě a Letní minigalerie.

Zřícenina hradu Skály a přírodní památka Štarkov u Nového Jimramova

Na vrcholu zalesněného kopce se tyčí mohutný skalní blok nazývaný Štarkov, Skály nebo dříve také Stařechovice (679 m). Mezi skalními bloky jsou dodnes patrné zbytky původního hradu Skály. Hrad postavil okolo roku 1380 Archleb ze Stařechovic, majitel zdejšího panství. Postupně se hrad změnil na sídlo loupeživých šlechticů. Protože jejich loupeživé výpravy znepokojovaly široké okolí, byl hrad dobyt a rozbořen.

ZAJÍMAVOSTI ŠIRŠÍHO OKOLÍ

Vírská přehrada

Přehrada byla postavena v 50. letech 20. století na řece Svratce u obce Vír. Přehrada slouží jako zásobárna pitné vody i jako vodní elektrárna.

Westernové městečko Šiklův mlýn u Zvole

Při vstupu do areálu se najednou ocitneme v Americe na konci 19. století. V prachu koní, kovbojů a Indiánů se objeví velký Saloon, Union Pacific s nádražím, úřad Sheriffa i banka – vše postavené podle původních vzorů.

Polička

Královské město, které v roce 1265 založil český král Přemysl Otakar II. Ve věži kostela sv. Jakuba je přístupná světnička, kde se v roce 1890 narodil světoznámý hudební skladatel Bohuslav Martinů. Unikátní je také prstenec

městského opevnění s 19 půlválcovými baštami, který dosahuje délky 1220 m a patří k nejzachovalejším ve střední Evropě.

Hrad Svojanov

Hrad založil kolem roku 1265 český král Přemysl Otakar II. k ochraně Trstenické stezky. V roce 1569 byl hrad zničen požárem, po němž následovala rozsáhlá renesanční přestavba. Ta změnila podobu paláce a odlehčila opevnění. Po opětovném požáru v roce 1842 je Starý palác přebudován do empírové podoby, renesanční křídlo však už zůstává ruinou. V létě zde probíhají zajímavé kulturní akce.

Hrad Pernštejn

Bývalé rodové sídlo pánů z Pernštejna představuje jeden z našich nejmohutnějších hradů se vzácně dochovanou goticko-renesanční architekturou. Hrad byl vybudován jako nedobytná pevnost posazená na vysokém skalním ostrohu nad říčkou Nedvědicí. Je obklopen promyšlenou soustavou mohutných hradeb, příkopů a obranných věží. Hrad nebyl nikdy dobyt a nepodleh ani obléhání Švédů během třicetileté války.

Dalečín

V meandru řeky Svratky se nachází zřícenina hradu vybudovaného roku 1358 rodem Pernštejnů. V pozdějších dobách hrad sloužil jako sídlo loupeživých rytířů a byl v roce 1519 zbořen.

Zubštejn

Na kopci nad obcí Pivonice se rozkládá monumentální zřícenina jednoho z nejstarších hradů na Moravě, založeného pány z Medlova zřejmě kolem roku 1200. Jeho původní název byl Kámen. Již od 16. století hrad postupně chátral. Z hradu se zachovala část obytné věže, hradního paláce a části hradeb.

SPORTOVNÍ AKTIVITY V ZIMĚ

Upravené běžecké lyžařské tratě, www.lyzovani.nmnm.cz

Sjezdovka Harusův kopec Nové Město na Moravě, tel.: 776 777 999, www.skisnowpark.cz

Sjezdovka Nový Jimramov, tel.: 777 177 719, www.skijimramov.cz

Sjezdovka a snowtubing BVV Zubří, tel.: 566 615 578, www.fairtravel.cz

KOUPÁNÍ

V přírodních rybnících

Informace o kvalitě vody: Krajská hygienická stanice v Jihlavě, tel.: 566 650 833, www.khsjih.cz

Koupaliště Nové Město na Moravě

Medlovský rybník

Milovský rybník

Rybník Sykovec

Zuberský rybník

Lom v Dolní Rožince

Skalský rybník

Venkovní koupaliště

Řečice

Bystřice nad Pernštejnem

Vnitřní bazény

Žďár nad Sázavou, bazén u 4. ZŠ, tel.: 566 621 086, www.bazenzdar.cz

Žďár nad Sázavou, Hotel FIT, tel.: 566 623 508, www.hotelfit.unas.cz

Bystřice nad Pernštejnem, Areál sportu, tel.: 566 551 098, www.arealsportu.cz

Lísek, Hotel Skalský dvůr, tel.: 566 591 511, www.skalskydvur.cz

Milovy, Hotel Devět skal, tel.: 566 585 541, www.orea.cz/9skal

Podlesí, Hotel Podlesí, tel.: 566 664 477, www.hotelpodlesi.cz

Tři Studně, Hotel U Loubů, tel.: 566 619 225, www.halva.org

SPORTOVNÍ CENTRA

Squash, posilovna, masáže, solárium, www.artis.hotel-cz.com, www.sportentime.sporten.cz

Golfové hřiště Svratka, tel.: 728 771 303, www.gcsvr1932.cz

Horolezecké a lanové centrum u Penzionu Pegas ve Vlachovicích, tel.: 566 619 213, www.penzionpegas.cz

RYBÁŘSKÉ POVOLENKY

Moravský rybářský svaz, tel.: 737 606 639

VYJÍŽDKY NA KONÍCH

Blatiny, Jezdecký klub, tel.: 603 483 596, www.jk-blaticy.cz

Javorek, Stáj Sága, tel.: 606 378 796, www.saga.wz.cz

Jimramovské Pavlovice, Selské stavení, tel.: 606 711 696, www.selskestaveni.wz.cz

ZAJÍMAVOSTI

Bonsaje a japonská kamenná zahrada u Šimonů ve Sněžném, tel.: 566 664 239

Prodejní galerie obrazů, Galerie Sněžné, tel.: 728 224 093